Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 50, Şubat 2021, s. 323-338

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.49080>

Öğr. Gör. Hayri AKBUDAK

İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı,
hayri.akbudak@inonu.edu.tr

Doç. Dr. Mehmet AKPINAR

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi
Anabilim Dalı, makpinar@gazi.edu.tr

KEMAN EĞİTİMİNDE KONUMDA KALARAK VE KONUM GEÇİŞLİ ÇALMA BECERİSİNİN ÖĞRETİLMESİNDE TÜRK MÜZİĞİ KAYNAKLI EZGİLERİN KULLANILABİLİRLİK DURUMUNUN İNCELENMESİ¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, konumda kalarak ve konum geçişli keman çalma becerisinin öğretiminde Türk müziği kaynaklı ezgilerin kullanılabilirlik durumunun incelenmesidir. Tek grup ön test - son test deneysel desenin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programında öğrenim gören ve bireysel çalgı keman dersi alan sekiz öğrenci (n=8) oluşturmaktadır. Verilerin toplanması amacıyla uzman görüşleri alınarak oluşturulmuş, I. II. ve III. konumları kapsayan “Konumda Kalarak ve Konum Geçişli Çalma Performans Gözlem Formu” kullanılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcı sayısı 30’un altında (N=8) olduğundan verilerin analizinde, non-parametrik testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Katılımcıların kemanda III. Konumda kalarak, I-III. konum geçişli, II. Konumda

¹ Bu Makale Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Doç. Dr. Mehmet Akpınar danışmanlığında hazırlamakta olduğum doktora tezinden türetilmiştir.

kalarak, I ve II. Konum geçişli, II ve III. Konum geçişli, I-II-III. Konum geçişli çalabilme becerilerine yönelik ön test ve son test verileri karşılaştırılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre katılımcıların deney öncesi ve deney sonrası Türk müziği kaynaklı ezgilerin kullanılarak kemanda konumda kalarak ve konum geçişli çalma becerisi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Keman Eğitimi, Türk müziği ezgileri, Konumda kalarak çalma, Konum geçişli çalma

EXAMINATION OF THE AVAILABILITY OF MELODIES ORIGINATING FROM TURKISH MUSIC IN THE TEACHING OF POSITION PLAYING AND POSITION SHIFTING PLAYING SKILLS IN VIOLIN EDUCATION

Abstract

The aim of this study is, to examine the availability of melodies originating from Turkish music by playing position and teaching shifting position violin playing skills. Single group preliminary test – final test, the study group of the research using the last test experimental pattern is eight students (n=8) who studied in the Music Teaching Program of the Department of Fine Arts Education of Inonu University Faculty of Education in the 2020-2021 academic year and took individual instrument violin courses. To collect the data, obtaining expert opinions "Position-Based and Position-Shifting Playing Performance Observation Form" covering positions I II and III was used. Since the number of participants who made up the study group was below 30 (N=8), Wilcoxon marked sequences test was used from non-parametric tests in the analysis of the data. Participants playing in Position III on the violin, allowing them to perform I-III. position shifting, remaining in position II, I, and II. Position shifting, II and III. Position shifting, I-II-III. Pre-test and final test data for position-shifting playing skills were compared. According to the results obtained in the study, there is a significant difference between the participants' position on the violin using tunes from Turkish music before and after the experiment and the points of position-shifting playing skills.

Keywords: Violin Training, Turkish music melodies, position playing, Position-shifting playing

GİRİŞ

Sanat, insanların yaşamları boyunca edindikleri tecrübe, hissettikleri duyguları kendi yetenekleri ölçüsünde belli bir yaratıcılıkla ortaya koydukları estetik ürünlerdir. Sanat eserleri, farklı formlarda fiziki objeler olabileceği gibi görsel ya da işitsel ürünler olarak da karşımıza çıkabilir. Müzik sanat kavramı içerisinde yer alan, insanların yaşantı ve duygularının sesler yoluyla hayata aktarımını sağlayan belli kurallara dayalı olarak oluşturulmuş sistematik bir sanat dalıdır. Bu sanat dalı, içinde bulundukları toplumun yaşantılarına, kültürlerine, geleneklerine ve yer aldıkları coğrafyaya göre şekillenir ve hayat bulur.

Müziğin toplumsal özelliklere bağlı olarak şekillenmesi ve sonraki nesillere aktarılabilmesi için müziğin barındırdığı özelliklerin yaşatılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bundan dolayı

müziğin sistemli bir biçimde sonraki nesillere aktarımının sağlandığı bir eğitim alanına ihtiyaç duyulur.

Müzik eğitimi müziksel kimliğin aktarılmasını organize eden, pedagojik ve planlanmış süreçlere dayalı uygulamaları kapsayan, estetik açıdan doğru icra edebilme becerisi kazandırmaya yönelik yöntemleri barındıran bir eğitim sistemidir. Uçan (2005: 30)'a göre temelini insanın oluşturduğu, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaca uygun olarak müziksel davranışlar kazandırma, kendini geliştirme, değişiklikler oluşturma ve değiştirme süreçleridir. Müzik eğitiminde amaç bireyi duyuşsal, bilişsel ve devinışsel açıdan geliştirmek ve onun davranışlarında bu yönde istendik değişiklik sağlamaktır (Şendurur ve Akgül Barış, 2002, :166).

Müzik eğitiminin temel alanlarından biri olan çalgı eğitimi bireyi çalgı aracıyla yetiştirme, geliştirme, müzik ve çalgı alanında belli bir amaca yönelik istendik davranışları kazandırabilme eğitimi olarak ifade edilebilir (Duranoğlu, 2016: 89). Çalgı eğitimi öğrencinin kişisel değişim sürecini gözlemek ve bu süreçte hangi düzeylerin etkili olup olmadığını belirlemede önemli bir işlev üstlenir (Ömür, 2011: 258).

Çalgı eğitiminin alt branşları içerisinde yer alan keman eğitimi, keman çalgısının öğretilmesine yönelik pratik, sürdürülebilir ve sistemli bir çalışma sürecine dayalı, keman çalma becerisinin bireye aktarılmasını sağlayan bir eğitim sürecidir (Çoban, 2011:115), (Schleuter'den aktaran Özmenteş, 2008: 161). Taşdemir ve Uludağ (2019: 77)' a göre de keman eğitimi, kemanda uzmanlık kazanılması amacıyla kemana özgü tekniklerin doğru yöntemlerle öğretilmesi ve geliştirilmesini amaçlayan bir eğitim sürecidir.

Keman eğitimi, müzik eğitiminin bir alt boyutunu oluşturan çalgı eğitiminin içerisinde yer alan temel unsurlarından biridir. Her çalgı, kendine ait teknik ve müzikal güçlükler içermektedir. Diğer çalgılarda olduğu gibi keman eğitiminde de planlı ve düzenli bir yol izlenerek kemana doğru tekniklerle çalabilmek için teknik ve müzikal davranışların kazandırılması oldukça önemli bir durumdur (Öztürk ve Müezzinoğlu, 2016: 693).

Günay ve Uçan (1980: 8) keman eğitimini insan doğasına (yapısına) uygunluk, kemanın yapısına uygunluk, insanın doğası ile kemanın yapısı arasında uygunluk, Türk müziğine dayalılık, evrensel müziğe açık oluşluluk, çağdaş eğitim ilkelerine uygunluk, Türkiye'nin somut koşullarıyla tutarlılık gibi ilkelere dayandırarak keman eğitiminde başarının bu ilkeler aracılığıyla belli bir plan, yöntem, ilke ve hedefler doğrultusunda sağlanabileceğini belirtmişlerdir.

Keman eğitimi içerisinde yer alan öğretme-öğrenme süreçlerinden biri de sol el keman tekniğine bağlı olarak öğretilen konum geçişleridir. Keman eğitiminde konum geçişi, eserleri kemanın teknik boyutlarından yararlanarak daha etkili, daha dinamik, daha doğru seslendirme ve yorumlama açısından önemlidir. Kemanda konum, baş parmak ve işaret parmağının sap eşiğine ulan uzaklığı olarak ifade edilebilir. Yampolski ise konumu sol el ile baş parmağın keman sapı ile tuşeye konumu olarak ifade etmiştir (aktaran Memedaliyev, 2010: 70).

Doğru sol kol ve sol el tutuşunun sağlanması için ilk olarak tutuş sırasında kemanın tuşe bölümünün, baş parmağın alt eklemi ve işaret parmağının üçüncü boğumu ile desteklenmesiyle oluşur. Kemanın tuşe kısmında baş parmak ve işaret parmağı arasına konumlandırma yapılırken belli bir mesafe oluşturulmasına özen gösterilmelidir (Schoroeder,1904: 23).

Konum geçişi yapmadan önce gidilecek pozisyondaki notanın yerinin önceden hesaplanması

gerekir. Eğer konum geçişi harekete başlandıktan sonra hesaplanırsa pozisyonun yanlış notayla bitmesine sebep olabilir. Konum atlama eylemi gerçekleştirilirken parmakların tel üzerinden ayrılmadan, sadece basıncı azaltarak yapılması önerilir (Aytekin, 2012: 27-28).

Kemanda konumlar I,II,III ve IV. Konumlar (pes konumlar), V,VI ve VII. Konumlar (orta konumlar), VIII. Konum ve üzeri konumlar ise “tiz konum” olarak adlandırılır. (Fisher’dan aktaran Taş, 2019: 352). Tiz konumlarda çalarken sol el keman gövdesinin üzerine doğru çıkarılır, dirsek de sağa ve öne doğru hareket ettirilir. Tiz konumların kalın tellerde çalınması sırasında ise parmakların rahat hareket edebilmesi için, dirseğin biraz daha sağa doğru çekilmesi ve parmakların yukarı itilmesi gerekmektedir. Birinci konumdan başlayarak yüksek konumlara yani tiz seslere doğru giden pasajları çalarken parmakların pozisyonu, elin pozisyonu, bilek ve dirsek hareketleri birlikte hareket edecek şekilde kullanılmalıdır (Memedaliyev’den aktaran Duru, 2016: 267).

Seslendirilen eserin özelliklerine bağlı olarak doğru konumda çalmak, teknik açıdan kullanışlı parmak numaraları ile hareket etmek, eser veya etüdün icracı tarafından istenilen duygu ve tınıda yorumlanabilmesini sağlar. Konum geçişini doğru kullanmak için de kulak doyumuna ulaşmış, tanıdık gelen melodilerin kullanılması, konum geçişini uygularken oluşabilecek entonasyon problemlerinin fark edilmesine ve bu problemlerin tekrarlanmamasına olanak sağlayabilir. Bu yüzden geleneksel müziklerden oluşturulmuş etüt ya da eserlerin kullanılması aracılığıyla konum geçişinin öğretilmesinin doğru ses (entonasyon) ve uygun ses kalitesine ulaşma açısından daha öğretici olduğu söylenebilir.

Geleneksel Türk müziği, Türk toplumunun yaşam tarzından, sosyal yapısından ve kültürel özelliklerinden kaynaklanan düşünce, his, yaşantılar ve duyguların yöresel form ve ağızla birlikte belirli ezgiler aracılığıyla ifade edildiği sanat alanıdır. Geleneksel Türk müziğinde zamanın ruhuna ve yaşam tarzına uygun etkileşimler yaşansa da orijinal özelliğinden ciddi aşınmalara uğramayacak kadar güçlü ve zengin bir içeriğe, aynı zamanda önemli bir tarihe sahiptir. Geleneksel Türk müziği genel olarak aynı kaynaktan beslense de farklı türler açısından ele alındığında Geleneksel Türk Sanat Müziği ve Geleneksel Türk Halk Müziği olarak iki alt başlıkta incelenebilir.

Geleneksel Türk Halk müziği; türküler, oyun havaları, maniler, koşmalar, tekerlemeler, seyirlik, oyun müzikleri ile tören müzikleri gibi halkın gündelik yaşamına değinen sözlü-sözsüz, oyunludanslı müzikleri içeren müzik türüdür (Kaygısız, 2000: 176). İmİK (2020:2) halk müziğini “Anadolu insanının sosyo-kültürel yaşam dokusu paralelinde gelişerek, kendine has karakteristikleri ile (şive, usûl, ezgisel yapı, üslup-tavır, kullanılan çalgılar vb.) şahsiyetini belirleyen ulusal bir halk müziği türü” olarak tanımlamıştır.

Halk müziğinin genel özellikleri süreklilik (yüzyıllar boyunca yaşaması), değişim (kuşaktan kuşağa aktarılması sebebiyle söz ve ezgilerin farklılığa uğraması) ve gelenekselleşme (halk tarafından kabul görerek benimsenmesi) olarak 3 kısımda ele alınır (Say, 2009: 239).

Geleneksel halk müziğini Kırık Havalalar ve Uzun Havalalar olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Kırık havalar belirli bir dizide seyreden, ölçüsü ve ritmi belli olan Türk Halk Müziği ezgilerinden oluşan ezgilerdir. Zeybek, Teke zorlaması, Bengi, Güvende, Halay, Bar, Horon, Kaşık havası, karşılama, Sallama, Kol havası, Yalı havası gibi türler kırık havalara içerisinde yer alır (Tüfekçi’den aktaran Büyükyıldız, 2015: 177).

Uzun havalar ise Türk Halk Müziği içinde ölçü ve ritim bakımından serbest yapısı olmasından dolayı ezgilerin bazılarında ölçü-usul sayısı yer almamaktadır, ancak belirli bir dizi içerisinde yer alır ve bu dizi içinde belirli kurallara göre uyum gösterir. (Büyükyıldız, 2015: 178). Uzun havalara örnek olarak Barak havaları, Bozlaklar, Hoyratlar ve Gurbet havaları örnek verilebilir.

Geleneksel Türk Sanat Müziği 3 temel öğeye ayrılmaktadır. Bunlar Makamlar, Usûller ve biçimlerdir. Geleneksel Türk Sanat Müziği makam yönünden basit makamlar, şed(göçürme) makamlar ve mürekkeb (bileşik) makamlar, usul yönünden basit usûl ve bileşik usûl, biçim yönünden ise vokal müzik ve enstrüman müziği olarak ele alınırlar (Kaygısız, 2004: 242).

Türk müziğinde vokâl müzik türü ses için bir güfte üzerine yazılmış eşlikli veya eşiksiz söylenen parçalardır. Konularına göre dini müzik (cami ve tekke müziği. Ezan, mevlit, salat ve selam, tesbih, tekbir mi'racye ve minacaat gibi türler) vardır. Din dışı olarak ele alınan türde ise(kar, kar-natık, karçe, beste, ağır ve yörük semai ,köçekçe, şarkı) gibi türler bulunmaktadır. Enstrüman müziği olarak ise Türk müziği sazlarının tek veya toplu halde çaldıkları eserlerde kullanılan belli basit beste biçimleri olan Taksim, Peşrev, Medhal, saz semâisi, Longa, Sırto, oyun havası gibi türler bu biçimlerin bazılarıdır (Feridunoğlu,2004: 223-225).

Geleneksel Türk Sanat Müziği'nde Şarkı formu; Geleneksel Sanat müziğinde en yaygın olarak kullanılan sözel ve tek sesli olan şarkı formudur. On zamanlı usûllere kadar kullanılan şarkı formu bu sayede melodilerin daha basit algılanıp, bellekte yer edinmesine olanak sağlar (Say,2009: 500).

Bireylerin yaşadıkları çevre dolayısıyla geleneksel müziklere belli bir düzeyde kulak dolgunluğu oluşturdıkları söylenebilir. Keman eğitimi sürecinde de bu kulak dolgunluğundan yararlanılarak geleneksel Türk müziği ezgilerinin kullanıldığı bir öğretime yer verilebilir ve öğrencilerin çalgı öğrenme süreçleri üzerinde olumlu bir etki yaratılabilir. Eğitim kurumlarımızda keman eğitiminde kullanılan kaynakların en azından bir kısmının geleneksel müziklerimizden oluşması ve metodolojiye aktarılması hem geleneksel müziklerimizi yansıtan ezgilerin öğretim materyali olarak kullanılıp kalıcı olması hem de keman eğitimi alacak bireye kolaylık sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanında uzman birçok müzik eğitimcisi, Türkiye'de uygulanan çalgı eğitim süreçlerinde çalgı teknikleri öğretim aşamalarının, klasik batı müziği ezgilerinin yanı sıra Türk müziğine dayalı ezgilerin de kullanılmasının önemine vurgu yapmıştır (Akpınar, 2014), (Gülüm ve Albuz, 2019: 2), (Uluman ve İnanıcı, 2020: 458).

Türk müziği ezgilerinin gerek çağdaş tekniklerle işlenip dünyaya tanıtılması, gerekse Türk okul müziğinin etkinliğini artırmak ve böylece keman eğitimini daha verimli, daha dinamik, ve sağlıklı zeminlere oturtmak amacıyla, bugüne kadar ciddi çalışmalar yapılmış, önemli adımlar atılmıştır. Birçok müzik eğitimcimiz ve bestecimiz Türk müziği motiflerinden yararlanarak, akademik ve evrensel boyutta değerli çalışmalar yapmışlar, çeşitli eser ve metotlar yazmışlardır (Akpınar, 2017: 9).

Tüm bu bilgilerden hareketle bu çalışmada, I., II. ve III. konumda kalarak ve konum geçişli keman çalma becerisinin öğretiminde Türk müziği kaynaklı ezgilerin kullanılabilirlik durumunun incelenmesi amaçlanmıştır. Alana yönelik ilgili literatür incelendiğinde keman eğitiminde öğrenciye teknik beceri kazandırmaya yönelik oluşturulan ve bu doğrultuda Türk müziği ezgilerinin kullanıldığı araştırmalar mevcuttur. Araştırmalarda Türk müziği kaynaklı

ezgilerin keman eğitiminde kullanıldığı (Gülüm,2019; Parasız,2009; Akpınar,2001,2014; Müezzinoğlu,2012; Erol,2007; Alpagut,2001; Kurtaslan,2010; Efe,2007, Bulut,2001), keman eğitiminde yeni model geliştirme çalışmalarının bulunduğu (Haner, 2018; Sever, 2014) çalışmalarına yer verildiği, Türk müziği kaynaklı eserlerin farklı çalgıların eğitiminde kullanıldığı çalışmaların yer aldığı (Albuz,2001; Daşer, 2007; Demirci, 2013) ve keman eğitiminde konum geçişlerini içeren (Gün Duru,2016; Taş, 2019) çalışmaların olduğu görülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada tek grup öntest-sontest deneysel desenden faydalanılmıştır. “Bu desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde yapılan çalışmayla test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde öntest, sonrasında sontest olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir” (Büyüköztürk vd., 2011: 201).

Çalışmada uzman görüşleri doğrultusunda 13 haftalık öğretim programı dahilinde I,II ve III. Konumda kalarak ve konum geçişli çalma becerisinin öğretilmesine yönelik parmak numaraları yazılarak düzenlenmiş Çargâh, Acem Aşiran, Rast, Nihâvent, segâh, Hüseyini ve Kürdi makamlarından oluşan dört tane saz eseri, dört tane türkü, beş tane şarkı ve araştırmacı tarafından oluşturulan beş tane etüt kullanılmış ve 13 haftalık Öğretim programı dahilinde uygulama yapılmıştır. kullanılan eser ve etütler klasik batı müziği tampere sistemine uygun bir şekilde düzenlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmadaki çalışma grubu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Programı’nda bireysel çalgı keman öğrenimi gören II. ve III. Konum eğitimi almamış ya da bu konumları öğrenmeye kısa süre önce başlamış sekiz öğrenciden oluşmaktadır.

Çalışma grubu ile ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklemeye İlişkin Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	3	37.5
Kız	5	62.5

Tablo 1’de verilen bilgilere göre çalışmanın %37.5’ini erkekler oluştururken %62.5’ini kız öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada yer alan çalışma grubuna, öğretim programı öncesinde uzman görüşleri alınarak oluşturulmuş “Konumda Kalarak ve Konum Geçişli Çalma Performans Gözlem Formu” kullanılarak ön test yapılmıştır. Öğretim programı süreci sonunda öğrencilerin I, II ve III. konumda kalarak ve konum geçişli çalma becerilerinin gelişimine yönelik, öğrenme

düzeylerinin ölçülmesi amacıyla yine “Konumda Kalarak ve Konum Geçişli Çalma Performans Gözlem Formu” kullanılmış ve bu son teste ait veriler 3 uzmanın puanlaması ile elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, üç kişilik uzman kurulunun, deneye katılan öğrencilerin ön-test ve son-test performanslarının izlemeleri ile konumda kalarak ve konum geçişli çalma performans gözlem formunu kullanarak yaptıkları değerlendirmelerden elde edilen veriler, ‘IBM SPSS Statistics 21’ paket programı ile analiz edilmiştir. Analiz sürecinde çalışma grubunun ön test ve son test puanları arasındaki farkın anlamlılığı, non-parametrik testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile belirlenmiştir. Analizde çalışma grubunun sayısının 30’un altında olması (N=8) araştırmada non-parametrik test kullanımının tercih edilmesinin nedenidir.

Bulgular ve Yorum

Tablo 2. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait III. Konum Kalarak Çalmaya Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

		N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
1.Uzman	Ön Test	8	0.00	37.50	12.19	14.97
	Son Test	8	37.50	45.00	44.06	2.65
2.Uzman	Ön Test	8	0.00	40.00	12.81	16.00
	Son Test	8	42.50	45.00	44.69	0.88
3.Uzman	Ön Test	8	0.00	42.50	13.75	17.11
	Son Test	8	42.50	45.00	44.69	0.88

Tablo 2’de yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 12.19 iken son test ortalaması 44.06, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 12.81 iken son test ortalaması 44.69, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 13.75 iken son test ortalaması 44.69’dur.

Tablo 3. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait III. Konum Kalarak Çalabilmeye Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test–ön test (1.Uzman)	Son test–ön test (2.Uzman)	Son test–ön test (3.Uzman)
Z	-2.53	-2.53	-2.53
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.01

Tablo 3’ten elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin III. konumda kalarak çalabilme becerisine yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı

bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.53$, -2.53 , -2.53 ve $p=0.01<0.05$, $0.01<0.05$, $0.01<0.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin III. Konumda kalarak çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait I ve III. konum geçişli Çalmaya Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

		N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
1.Uzman	Ön Test	8	0.00	10.00	2.50	4.63
	Son Test	8	12.50	17.50	15.63	2.22
2.Uzman	Ön Test	8	0.00	10.00	2.50	4.63
	Son Test	8	15.00	45.00	20.00	10.18
3.Uzman	Ön Test	8	0.00	17.50	4.69	7.00
	Son Test	8	12.50	17.50	15.31	1.60

Tablo 4'te yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 2.50 iken son test ortalaması 15.63, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 2.50 iken son test ortalaması 20, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 4.69 iken son test ortalaması 15.31'dir.

Tablo 5. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait I ve III. konum geçişli Çalmaya Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test-ön test (1.Uzman)	Son test-ön test (2.Uzman)	Son test-ön test (3.Uzman)
Z	-2.53	-2.54	-2.41
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.02

Tablo 5'ten elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin I ve III. Konumda geçişli çalabilme becerilerine yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.53$, -2.54 , -2.41 ve $p=0.01<0.05$, $0.01<0.05$, $0.02<0.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin I ve III. Konumda geçişli çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait II. Konum Kalarak Çalabilme Becerilerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

			N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
3. Alt Problem	1.Uzman	Ön Test	8	0.00	7.50	2.19	3.39
		Son Test	8	17.50	17.50	17.50	0.00
	2.Uzman	Ön Test	8	0.00	7.50	1.56	2.97
		Son Test	8	12.50	45.00	20.00	10.26
	3.Uzman	Ön Test	8	0.00	17.50	3.75	6.27
		Son Test	8	15.00	17.50	17.19	0.88

Tablo 6’da yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 2.19 iken son test ortalaması 17.50, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 1.56 iken son test ortalaması 20, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 3.75 iken son test ortalaması 17.19’dur.

Tablo 7. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait II. Konum Kalarak Çalabilmeye Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test–ön test (1.Uzman)	Son test–ön test (2.Uzman)	Son test–ön test (3.Uzman)
Z	-2.59	-2.53	-2.41
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.02

Tablo 7’den elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin II. Konumda Kalarak Çalabilme becerilerine yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.59$, -2.53 , -2.41 ve $p=0.01<0,05$, $0.01<0.05$, $0.02<0.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin II. Konumda kalarak çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait I ve II. Konum Geçişli Çalabilme Becerilerine Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

			N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
4. Alt Problem	1.Uzman	Ön Test	8	0.00	5.00	0.94	1.86
		Son Test	8	7.50	10.00	9.38	1.16
	2.Uzman	Ön Test	8	0.00	5.00	0.94	1.86
		Son Test	8	7.50	45.00	13.75	12.68
	3.Uzman	Ön Test	8	0.00	17.50	4.06	6.40
		Son Test	8	7.50	10.00	9.69	0.88

Tablo 8’de yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 0.94 iken son test ortalaması 9.38, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 0.94 iken son test ortalaması 13.75, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 4.06 iken son test ortalaması 9.69’dur.

Tablo 9. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait I ve II. Konum Geçişli Çalabilme Becerilerine Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test–ön test (1.Uzman)	Son test–ön test (2.Uzman)	Son test–ön test (3.Uzman)
Z	-2.56	-2.55	-2.06
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.04

Tablo 9’den elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin I ve II. Konumda geçişli çalabilme becerilerine yönelik yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.56$, -2.55 , -2.06 ve $p=0.01<0.05$, $0.01<0.05$, $0.04<0.05$). Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin I ve II. Konumda Geçişli çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 10. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait II ve III. Konum Geçişli Çalmaya Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

			N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
5. Alt Problem	1.Uzman	Ön Test	8	0.00	5.00	1.56	2.29
		Son Test	8	10.00	10.00	10.00	0.00
	2.Uzman	Ön Test	8	0.00	7.50	1.88	2.91
		Son Test	8	10.00	45.00	14.38	12.37
	3.Uzman	Ön Test	8	0.00	17.50	4.06	6.11
		Son Test	8	7.50	10.00	9.69	0.88

Tablo 10’da yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 1.56 iken son test ortalaması 10, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 1.88 iken son test ortalaması 14.38, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 4.06 iken son test ortalaması 9.69’dur.

Tablo 11. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait II ve III. Konum Geçişli Çalmaya Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test–ön test (1.Uzman)	Son test–ön test (2.Uzman)	Son test–ön test (3.Uzman)
Z	-2.58	-2.55	-2.06
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.04

Tablo 11’den elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin II ve III. Konum geçişli çalabilmelerine yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.58$, -2.55 , -2.06 ve $p=0.01<0,05$, $0.01<0.05$, $0.04<0.05$) . Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin I,II ve III. konum geçişli ve konumda kalarak çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait ,I,II ve III. Konumda Kalarak ve Konum Geçişli Çalmaya Yönelik Tanımlayıcı İstatistikler

			N	Minim.	Maksim.	Ortala.	Std. Hata
6. Alt Problem	1.Uzman	Ön Test	8	0.00	65.00	19.38	25.24
		Son Test	8	90.00	100.00	96.56	3.99
	2.Uzman	Ön Test	8	0.00	70.00	19.69	26.47
		Son Test	8	92.50	100.00	97.19	2.81
	3.Uzman	Ön Test	8	0.00	77.50	21.56	29.21
		Son Test	8	90.00	100.00	96.56	3.26

Tablo 12’de yer alan sonuçlar incelendiğinde 1.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 19.38 iken son test ortalaması 96.56, 2.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 19.69 iken son test ortalaması 97.19, 3.uzman değerlendirmesine ait ön test ortalaması 21.56 iken son test ortalaması 96.56’dır.

Çalışma grubu öğrencilerinin deney öncesi ve sonrası, I,II ve III. Konumda kalarak ve konum geçişli çalmaya yönelik puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait I,II ve III. Konumda Kalarak ve Konum Geçişli Çalmaya Yönelik Wilcoxon İşaretli Sıralar Test Sonuçları

	Son test–ön test (1.Uzman)	Son test–ön test (2.Uzman)	Son test–ön test (3.Uzman)
Z	-2.52	-2.52	-2.52
Asymp. Sig. (2-tailed)	0.01	0.01	0.01

Tablo 13’ten elde edilen analiz sonuçlarına göre, çalışmaya katılan öğrencilerin I,II ve III. Konumda kalarak ve konum geçişli çalmaya yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($z=-2.52$, -2.52 , -2.52 ve $p=0.01<0,05$, $0.01<0,05$, $0.01<0,05$) . Bu sonuçlar doğrultusunda uygulanan öğretim modelinin, çalışma grubu öğrencilerinin I,II ve III. Konumda kalarak ve konum geçişli çalmaya yönelik becerilerini geliştirmede önemli etkisi olduğu söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Geleneksel Türk müziği kaynaklı ezgilerin keman eğitiminde konumda kalarak ve konum geçişli çalabilme becerisinin gelişimine etkisinin araştırıldığı bu çalışmaya 2020-2021 eğitim öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Programında öğrenim gören sekiz öğrenci (n=8) dahil edilmiştir. Toplanan verilerin (ön test-son test) Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile analiz edilmesiyle şu sonuçlara ulaşılmıştır: III. Konumda kalarak ve II. konumda kalarak çalabilme becerilerine yönelik deney öncesi ve sonrası aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, I ve III. konum geçişli çalabilme, I ve II. Konum geçişli çalabilme, II ve III. konum geçişli çalabilme ve I, II ve III. konum geçişli çalabilme becerilerinin ön test ve son test verileri arasında da anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılık “evrensel keman eğitiminde öncelikle öğrencinin öz kültürüne ait müziklerden hareket edilmesinin kazandırılacak davranışlar üzerinde etkililiğinin yüksek olması” (Gülüm ve Albuz, 2019: 8) ile açıklanabilir. Ayrıca bu sonuç keman eğitiminde kullanılan Geleneksel Türk müziği ezgilerinin I. ve III. konum geçişlerinin öğretiminde öğrencilere kolaylık sağlaması ve dolayısıyla halk müziği eserlerinin sol el tekniklerin öğretilmesi açısından kullanılabileceği görüşünü (Salih, 2018) desteklemektedir. Parasız (2009)’ın çalışmasına göre ise Keman eğitiminde çağdaş Türk müziği eserlerinin kullanımının düşük oranda olduğu sonucu keman eğitiminde uluslararası batı müziği kaynakları ile beraber ulusal kaynakların da kullanılmasının işlevsellik yönünden önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak, tiz konumlarda da (V. Konum ve sonrası) makamsal ezgilerden yararlanmanın, çalma becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak olumlu sonuçlar verebileceği söylenebilir. Bu çalışmada yer alan makamların haricinde, diğer makamlarda da konum geçişleri ile ilgili çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir. Ayrıca, keman eğitim sürecinin önemli bir boyutunu oluşturan, sağ ve sol el çalma ve süsleme tekniklerinin öğretilmesinde de Türk müziği kaynaklı etüt ve eserlerden yararlanılmasına yönelik yeni özgün çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, M., (2001). *Türkiye Deki Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarındaki Keman Öğretiminde Makamsal Ezgilerin Kullanılma Durumları*. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 326-339..
- Akpınar, M. (2014). *Kemanda Martele Yay Tekniğinin Öğretilmesinde Türk Halk Ezgilerinin Kullanılması*. Zeitschrift Für Die Welt Der Türken/Journal Of World Of Turks, 6(3), 91-98.
- Akpınar, M. (2017) *Keman İçin Türküler*. Gece Kitaplığı S.9
- Albuz, A.(2001). *Viyola Öğretiminde Geleneksel Türk Müziği Ses Sistemine İlişkin Dizilen Kullanımı ve Bu Sistem Kaynaklı Çokseslilik Yaklaşımları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara
- Alpagut U. (2001). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalında Türk Halk Ezgilerinin Kemana Uyarlanmasının Keman Eğitimi Yoluyla Müzik*

- Öğretmenliği Eğitimine Yansiyabilirliği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aytekin, N. (2012). *"Keman Eğitiminin İlk Üç Yılında Uygulanabilecek Pedagojik Yaklaşımlar Ve Kullanılacak Yöntemler"* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, M. H. (2001). *Sivas ve Yöresi Halaylarının Kültürel Çeşitlilik Açısından İncelenerek Keman Eğitiminde Kullanılması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Deneyisel Desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükyıldız, H. Z. (2015). *Türk Halk Müziği: Ulusal Türk Müziği* (1. Baskı). İstanbul: Arı Sanat.
- Çoban, S. (2011). *Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Eğitimi Dersi Dönem Sonu Sınavları İle İlgili Düşünceleri*. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (31), 115-127.
- Daşer, O. (2007). *Klasik Gitar Eğitiminde Makamsal Türk Halk Ezgilerinin Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirci, B. (2013). *Viyolonsel Eğitiminde Geleneksel Türk Müziğine Yönelik Bir Çalışma Modeli*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28(28-1), 117-129.
- Duranoğlu, N. (2016). *Çalgı Eğitiminde Görülen Kas ve İskelet Rahatsızlıkları ve Performansa Etkileri Üzerine Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2).
- Duru, E. G. (2016). *Keman Eğitiminde Sol El Tekniği*. Asos Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(35), 262-268.
- Efe, M. (2007). *Geleneksel Türk Sanat Müziği Kemani Bestekârlarının Eserlerindeki Batı Müziğine Ait Müzikal Unsurlar ve Keman Eğitiminde Kullanılabilirliği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erol, M. (2007). *Nihavent Ezgilerin İstatistiksel Metotlara Dayalı Olarak Kemana Uygunluğunun Belirlenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Feridunoğlu, L. (2004). *Müziğe Giden Yol Genç Müzisyenin El Kitabı*. İstanbul: İnkılap Yayıncılık.
- Gülüm, O. (2019). *Keman Eğitiminde Zeybek Müziğinin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülüm, O., & Albuz, A. (2019). *Keman Eğitiminde Türk Halk Müziği Eserlerinin Kullanılma Durumuna Yönelik Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, (42), 1-11.
- Günay, A. & Uçan, A. (1980). *Çevreden Evrene Keman Eğitimi I* (1. Baskı). Ankara: Önder.
- Haner, O. (2018). *Türk Müziği Ezgi Yapılarına Dayalı Keman Eğitimi Modeli*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- İmık, Ü.(2020). *Sosyal, Kültürel, Tarihi ve Coğrafik İçerikleriyle Türkülerimiz*. Akademisyen Kitabevi: Ankara
- Kaygısız, M. (2000). *Türklerde Müzik*. (1.Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları .
- Kaygısız,M.(2004). *Müzik Tarihi Başlangıcından Günümüze Müziğin Evrimi*, Analiz Basım Yayın Galatasaray:İstanbul
- Kurtaslan, Z. (2010). *Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlardaki Keman Eğitiminde Çağdaş Türk Keman Eserlerinin Kullanılma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Memedaliyev, R. (2010). *Keman Öğretiminde Sol El Tekniğinin Bazı Meseleleri*. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi,0(10), Retrieved From <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Ataunigsed/Issue/2572/33125>
- Müezzinoğlu, A., & Gürkan Öztürk, F., (2016). *Kemana Uyarlanmış Halk Ezgilerinin Keman Eğitiminde Kullanılması*, İdil Sanat Ve Dil Dergisi , Vol.5, 691-706.
- Müezzinoğlu, A. (2012). *Kemana Uyarlanmış Halk Ezgilerinin Keman Eğitiminde Kullanılması*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Ömür, Ö. (2011). *Mantıksal Düzeyler İle Çalgı Eğitimi Arasındaki İlişki*, Journal Of Faculty Of Educational Sciences, 44(2).
- Özmentes, S. (2008). *Çalgı Eğitiminde Özdüzenlemeli Öğrenme Taktikleri*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16), 157-175.
- Parasız, G. (2009). *Keman Öğretiminde Kullanılmakta Olan Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Olarak Oluşturulan Hazırlayıcı Alıştırmaların İşgörsellik ve Etkililik Yönünden İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Parasız, G. (2009). *Eğitim Müziği Eksenli Keman Öğretiminde Kullanılmakta Olan Çağdaş Türk Müziği Eserlerinin Tespitine Yönelik Bir Çalışma*, Sanat Dergisi, (15), 19-24.
- Salih, B. M.A. (2018). *Keman Eğitiminde Kemana Uyarlanmış Türk Eğitim Ezgilerinin I. ve III. Pozisyonlara Uygun Olarak Kullanımı* (Duhok Güzel Sanatlar Enstitüsü Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Van.
- Say, A. (2009). *Müzik Sözlüğü*, (3.Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi
- Schroeder, C. (1904). *Handbook Of Violin Playing* (No. 9212). Augener.
- Sever, G. (2014). *Bireysel Çalgı Keman Derslerinde Çevrilmiş Öğrenme Modelinin Uygulanması*, Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi” 2(2), 27-42.
- Şendurur, Y., & Barış, D. A. (2002). *Müzik Eğitimi ve Çocuklarda Bilişsel Başarı*, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1).
- Taş, S . (2019). *Kemanda Konum Geçişleri ve Konum Sınıflandırması*, Sanat ve Tasarım Dergisi , 9 (2) , 350-369 . Doi: 10.20488/Sanattasarim.691288

- Taşdemir, T , Uludağ, A . (2019). *Antonio Vivaldi Op.3 6. Keman Konçertosu'nun Çalınmasına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşlerine Dayalı Çalışma Stratejileri*, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi , (43) , 77-94 . Doi: 10.32547/Ataunigsed.554379
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*, Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uluman, Ş., & İnanıcı, M.K. (2020) *Kars Yöresine Ait Sözsüz Eserlerin Müzikal Analizi ve Çalgı Eğitiminde Kullanılabilirliği*, E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi, 7(3), 458-472.